

Hur upplevde patienterna och hälso- och sjukvårdens yrkesutbildade personal patienternas deltagande i iakttagande av handhygien?

RESULTAT

Patienternas perspektiv:

- Insåg vikten av handhygien. Användningen av skyddshandskar representerade för patienterna förverkligandet av trygg handhygien.
- Upplevde att hälso- och sjukvårdens yrkesutbildade personal är sakkunniga och att det är svårt att ifrågasätta deras handlingar. Både Patienternas och de anhörigas inställning samt mod att ställa frågor om vårdrelaterade infektioner varierade.
- Klarade inte alltid av att påpeka för de anställda om bristfällig handhygien även om de hade tänkt göra det.
- Upplevde sin egen roll i förhållande till bekämpning av vårdrelaterade infektioner som passiv.
- Patienter som hade fått en vårdrelaterad infektion upplevde att den muntliga och skriftliga informationen varit knapp eller saknats.
- Upplevde att de inte hade tillräckligt med information eller kunskaper om handhygien för att kunna ingripa i hur hälso- och sjukvårdens yrkesutbildade personal följde handhygien.

Hälso- och sjukvårdens yrkesutbildade personals perspektiv:

- Förstod sitt eget ansvar i att minimera patientens risk för att få en vårdrelaterad infektion.
- Upplevde att principerna för bekämpning av infektioner och iakttagandet av handhygien är en normal del av vårdpraxis.
- Upplevde å ena sidan att tidsbrist och personalresurser ingen utgör hinder för iakttagande av tillräcklig handhygien och bekämpning av infektioner. Å andra sidan upplevde man att användningen av skyddsutrustning försämrade den för vården viktiga fysiska beröringen.

SAMMANFATTNING

För det första bekräftar evidensen att organisationerna har utvecklat strukturer (handsprit, handtvättmedel, anvisningar och videoutbildningsmaterial) som möjliggör samarbete mellan patienter och hälso- och sjukvårdens yrkesutbildade personal vid iakttagande av handhygien. Organisationskulturen samt parternas olika uppfattningar och sätt att agera verkar emellertid inte helt stöda detta samarbete.

För det andra har patienterna olika nivå av kunskap gällande iakttagandet av handhygien och de undviker att ingripa i hur hälso- och sjukvårdens yrkesutbildade personal iakttar handhygien.

BAKGRUND

Vårdrelaterade infektioner ökar förekomsten av sjukdom och dödligheten hos patienterna, samt försämrar deras livskvalitet. Dessutom ökar de hälso- och sjukvårdens kostnader genom att öka antalet vård dagar och användningen av antimikrobiella läkemedel¹⁻². En god handhygien är den viktigaste enskilda faktorn vid förebyggandet av vårdrelaterade infektioner³. WHO har gett ut omfattande anvisningar för organisationer inom hälso- och sjukvården gällande genomförandet av en god handhygien. Även patienternas möjligheter att inverka på den egna vården har ökat. Ett exempel på detta är att patienterna uppmuntras till att identifiera och minimera infektionsrisker samt att påminna vårdpersonalen om de observerar bristfällig handhygien, detta som en del av patientsäkerheten⁴.

Hur upplevde patienterna och hälso- och sjukvårdens yrkesutbildade personal patienternas deltagande i iakttagande av handhygien?

MATERIAL OCH METODER

Evidenstipset utgår från en högklassig systematisk översikt som gavs ut 2017. Syftet med undersökningen var att beskriva vilka upplevelser patienter och hälso- och sjukvårdens yrkesutbildade personal har i fråga om samarbete- samt patienternas involvering och påverkan vid iakttagandet av handhygien hos hälso- och sjukvårdens yrkesutbildade personal. I översikten ingick sammanlagt tre studier. Kvaliteten på studierna bedömdes vara bra. Undersökningsmaterialet insamlades av patienter inom akutsjukvården (n = 34) och hälso- och sjukvårdens yrkesutbildade personal (n = 26) genom intervjuer och observationer. Vid analys av undersökningsmaterialet användes metaaggregation. Översiktens metodologiska genomförande beskrivs närmare i den ursprungliga publikationen*.

DEN URSPRUNGLIGA PUBLIKATIONEN

***Butenko S, Lockwood C, McArthur A.** Patient experiences of partnering with healthcare professionals for hand hygiene compliance: a systematic review. JBI Database of Systematic Reviews and Implementation Reports 2017, 1645-1670. DOI: 10.11124/JBISRIR-2016-003001. (på engelska)
****Översiktens kvalitet: hög** (10/11, JBI: Checklist for systematic Reviews and Research Synthesis).

ANDRA ANDVÄNDA KÄLLOR

1. **Syrjälä H, Lyytikäinen O.** hoitoon liittyvät infektiot: esiintyvyys, merkitys ja ehkäistävyys. Teoksessa Anttila V-J, Kanerva M, Kuronen M, Kurvinen T, Lyytikäinen O, Rantala A, Vuento R, Ylipalosaari P (toim.) Hoitoon liittyvien infektioiden torjunta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki, 20-25. (på finska)
2. **Lag om smittsamma sjukdomar 1227/2016.**
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161227>.
3. **Anttila V-J.** Hoitoon liittyvät infektiot. Lääkärikirja Duodecim 2020.
https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dik01042. (på finska)
4. **WHO Guidelines on Hand Hygiene in Health Care: a Summary.** World Health Organization 2009.
https://www.who.int/gpsc/5may/tools/who_guidelines-handhygiene_summary.pdf (på engelska)
5. **Hoitoon liittyvät infektiot.** Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2020. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/hoitoon-liittyvat-infektiot> (på finska)

ANVÄNDBARHET I FINLAND

Resultaten av översikten kan tillämpas på det finländska och hälso- och sjukvårdssystemet. Också i Finland kan man öka patienternas medvetenhet i fråga om hur de kan identifiera infektionsrisker och minska dem eller anmärka till vårdpersonalen, om de som en del av patientsäkerheten observerar brister i handhygien.

I Finland utgår bekämpningen av infektioner från lagen om smittsamma sjukdomar² och bekämpning av infektioner styrs av Institutet för hälsa och välfärd⁵.

SAMMANFATTNINGENS SKRIBENTEN

Väisänen Mervi, ssk på barnintensiven, OYS, klinisk expert ssk, studerande högre YH, OAMK

Koivukangas Heli, hv, distriktsförsäljningschef Mekalasi OY, klinisk expert ssk, studerande högre YH, OAMK

Ojanperä Helena, sakkunnig i kliniskt vårdarbete, HVM, HVD-studerande, (Uleåborgs universitet), enheten för bekämpning av infektioner, PPSHP

Anna-Maria Tuomikoski, överlärare, HVD, Uleåborgs yrkeshögskola

Redigerare: Tuija Leppäkoski, forskare, HVD, Hotus